

महिला व बालविकास विभाग जिल्हा परिषद, वाशिम

महिला व बाल विकास विभागामार्फत
राबविण्यात येणाऱ्या विविध योजनांची व
उपक्रमांची माहिती..

एकात्मिक बाल विकास सेवा योजना अंतर्गत पुरविण्यात येणाऱ्या सेवा:-

- पुरक पोषण आहार
- लसीकरण
- आरोग्य तपासणी
- संदर्भ सेवा
- अनौपचारीक शिक्षण
- आरोग्य व सकस आहारबाबत शिक्षण

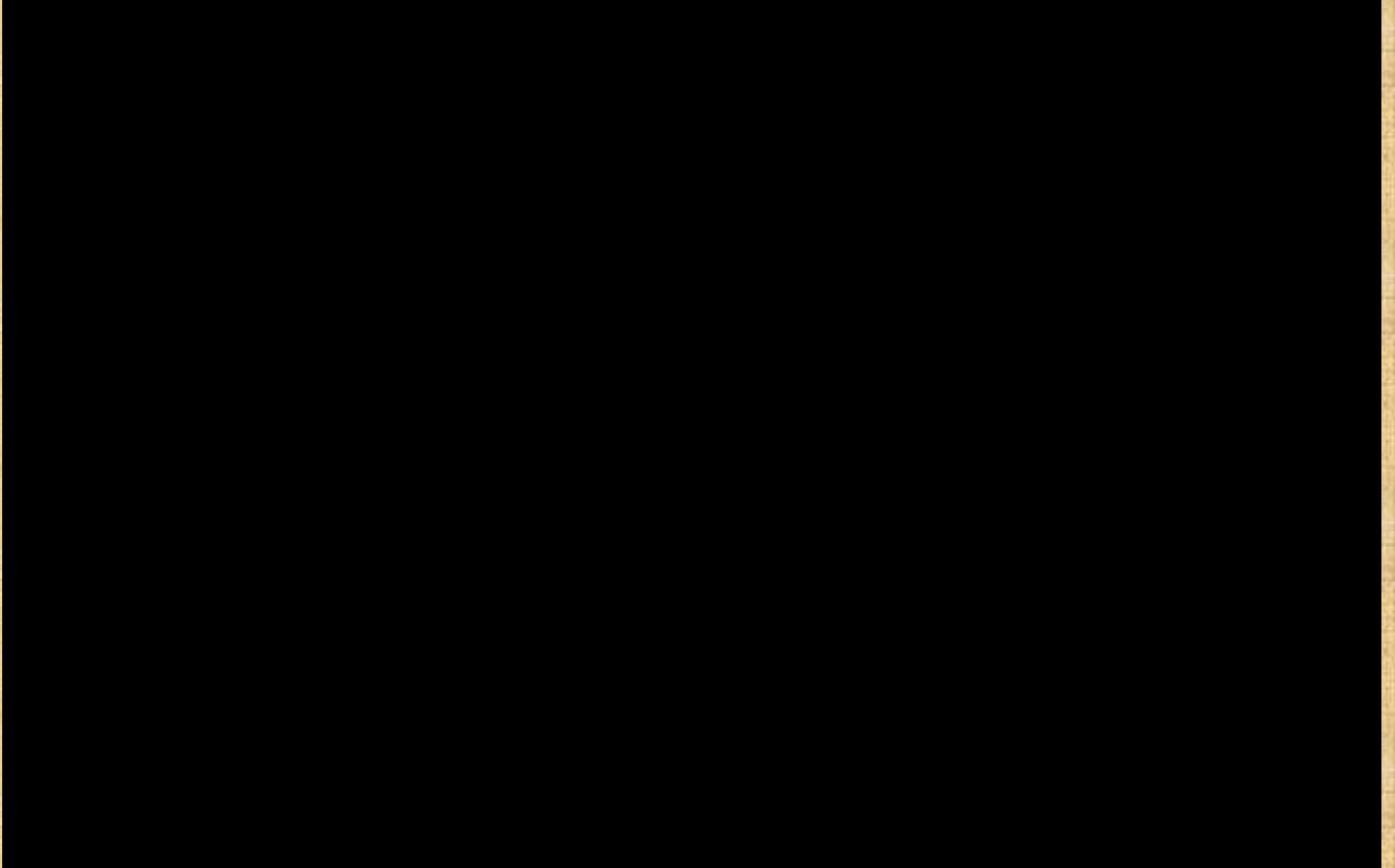
एकात्मिक बाल विकास सेवा योजना उद्दिष्ट्ये:-

- 0 ते 6 वयोगटातील मुलांचे आरोग्य व पोषण दर्जा सुधारणे.
- बालकांच्या योग्य शारीरिक,मानसिक,व सामाजिक विकासासाठी पाया घालणे.
- बालमुत्यू,मुलांचे आजार, कुपोषण व शाळेतील मुलांची गळती यांचे प्रमाण कमी करणे.
- मातांना पोषण,आहार आणि आरोग्य या संबधी मुलांची काळजी घेण्या बाबतची क्षमता वाढविणे.
- बाल विकासास चालना मिळावी म्हणुन विविध खात्यांमध्ये धोरण व अंमलबजावणी बाबत समन्वय घडवुन आणणे.

बोलकी अंगणवाडी

વિડીઓ અંગણવાડી બાબત

1.महाराष्ट्र शासन ग्रामविकास विभाग शासन निर्णय क्र.झेडपीए 2013/प्रक्र76/प्ररा-1
दिनांक 24 जानेवारी-2014

2.महाराष्ट्र शासन ग्रामविकास विभाग शासन निर्णय क्र.संकीर्ण 2025/प्रक्र169/E-
1144526/यो-11 दिनांक 30 मे 2025

योजनांची थोडक्यात माहिती :- गट अ मध्ये प्रशिक्षण व सक्षमीकरणाच्या योजना राबविल्या जातात तसेच गट ब मध्ये वस्तु खरेदीच्या योजना राबविल्या जातात गट अ मध्ये खालील प्रमाणे महिला व बाल कल्याण समिती यांच्या मंजूरीने सन 2025-2026 मध्ये योजना राबविण्यात येत आहे.

योजना क्र 01 :-

1. मुलींना व महिलांना शिलाई मशीन प्रशिक्षण देणे.

उद्दीष्ट :-

महिला व मुलींना महाराष्ट्र शासनाने शिलाई मशीन हि योजना अमलांत आणली आहे.यांचे उद्दीष्टे महिला व मुलींना स्वालंबन करण्याकरीता व स्वतांच्या उदरनिवाह करण्याकरीता सक्षम बनविणे असे होय. या योजनेचा लाभ दारिद्र्य रेषेखालील कुंटूंब तसेच ज्या कुंटुंबाचे वार्षिक उत्पन्न 1 लाख 20 हजार पर्यंत असलेल्या कुंटुंबातील मुलींना देण्यात येईल.

आवश्यक कागदपत्रे :-

1. अर्जाचा नमुना 2. उत्पन्नाचा दाखला 3. रहिवाशी दाखला 4.कुंटुंबांचे शिधापत्रिका इ.अर्जाचा सोबत जोडलेले कागदपत्रे लावणे आवश्यक आहे.

योजना क्र 02 : -

वर्ग 7 वी ते 12 पास मुलींना संगणक MSCIT प्रशिक्षण दिल्या जाणार आहे.

उद्दीष्ट :-

MSCIT / CCC व समकक्ष असणारे प्रशिक्षण देणेसाठी सदरहू योजना उपयुक्त राहिल त्याकरीता ग्रामीण भागातील मुलींना संगणकाचे ज्ञान त्याचा उपयोग त्यांच्या भविष्यासाठी व पुढील शिक्षणासाठी आवश्यक असल्याने त्यांची प्रगती होईल. या योजनेचा लाभ दारिद्र्य रेषेखालील कुटुंब तसेच ज्या कुटुंबाचे वार्षिक उत्पन्न 1 लाख 20 हजार पर्यंत असलेल्या कुटुंबातील मुलींना देण्यात येईल.

आवश्यक कागदपत्रे : -

1. अर्जाचा नमुना
2. उत्पन्नाचा दाखला
3. रहिवाशी दाखला
4. कुटुंबाचे शिधापत्रिका
5. शाळेचे बोनार्फाईट इ.

अर्जाचा सोबत जोडलेल कागदपत्रे लावणे आवश्यक आहे.

योजना क्र 03 : -

विशेष प्राविण्य गुण मिळवलेल्या मुलींचा सत्कार करणे आर्थिक मदत करणे.

उद्दीष्ट :-

वर्ग 10 वी व 12 वी मध्ये विशेष प्राविण्य गुण मिळवलेल्या मुलींना उच्च शिक्षणासाठी मदत करण्याच्या दृष्टीने महाराष्ट्र शासनाने सदर योजना आमलांत आणली आहे. त्याकरीता ग्रामीण भागातील मुलींना त्यांच्या भविष्यासाठी व पुढील शिक्षणासाठी आवश्यक असल्याने त्यांची प्रगती होईल. या योजनेचा लाभ दारिद्र्य रेषेखालील कुटुंब तसेच ज्या कुटुंबाचे वार्षिक उत्पन्न 1 लाख 20 हजार पर्यंत असलेल्या कुटुंबातील मुलींना देण्यात येईल.

आवश्यक कागदपत्रे : -

1. अर्जाचा नमुना
2. उत्पन्नाचा दाखला
3. रहिवाशी दाखला
4. कुटुंबाचे शिधापत्रिका
5. शाळेचे 10 वी व 12 चे मार्कशीट बोर्ड प्रमाणपत्र इ.

अर्जाचा सोबत जोडलेल कागदपत्रे लावणे आवश्यक आहे.

योजना क्र 04 : -

वर्ग 5 वी ते 12 वी पर्यंत शिकणाऱ्या मुलींना 90% अनुदानावर शिलाई मशीन पुरविणे.

उद्दीष्ट :-

वर्ग 5 वी ते 12 वी पर्यंत शिकणाऱ्या मुलींना महाराष्ट्र शासनाने सदर योजना आमलांत आणली आहे. ग्रामीण व दुर्गम भागातील विद्यार्थीनींना त्यांच्या राहत्या गावापासून शाळेत जाण्या येणासाठी 1 कि 2 कि पेक्षा जास्त अंतरावर चालत जावे लागते अशा विद्यार्थीनींना या योजनेचा लाभ देण्यात येते.

या योजनेचा लाभ दारिद्र्य रेषेखालील कुंटूंब तसेच ज्या कुंटुंबाचे वार्षिक उत्पन्न 1 लाख 20 हजार पर्यंत असलेल्या कुंटुंबातील मुलींना देण्यात येईल.

आवश्यक कागदपत्रे : -

1. अर्जाचा नमुना
2. उत्पन्नाचा दाखला
3. रहिवाशी दाखला
4. कुंटुंबांचे शिधापत्रिका
5. शाळेचे बोनार्फाईट इ.

अर्जाचा सोबत जोडलेल कागदपत्रे लावणे आवश्यक आहे.

योजना क्र 05 : -

अंगणवाडी केंद्राना साहित्य पुरविणे.

उद्दीष्ट :-

अंगणवाडी केंद्राना साहित्य पुरविणे हि योजना महाराष्ट्र शासनाने आमलांत आणली आहे. ग्रामीण व दुर्गम भागातील अंगणवाडी केंद्राना त्यांचे साहित्य ठेवण्याकरीता कपाट खरेदी करणे हि योजना राबविण्यात येत आहे.

सदर योजना हि ई निविदा /Gem Portal वरून खरेदी करून ग्रामीण भागातील अंगणवाडी केंद्राना कपाट उपलब्ध करून देण्यात येतात.

योजना क्र 06 : -

अंगणवाडी केंद्राकरीता नोंद पुस्तीका छपाई / एमपीआर पुरविणे.

उद्दीष्ट :-

अंगणवाडी ताईना विविध नोंदी व दरमहा एमपीआर छपाई करणे करीता **हि योजना** महाराष्ट्र शासनाने आमलांत आणली आहे. अंगणवाडी केंद्राना नोंदी व दरमहा एमपीआर छपाई करणे करीता प्राप्त निधीतून अंगणवाडी केंद्राच्या खात्यावर रक्कम जमा केली जाते.

योजना क्र 07 : - लेक लाडकी योजना

जिल्हा प्रशासन वाशिम तथा महिला व बालकल्याण विभाग जिल्हा परिषद वाशिम

लेक लाडकी योजना

महाराष्ट्र शासन महिला व बाल विकास विभाग शासन निर्णय क्रमांक एबावि 2022/प्र. क्र.251/का.6 दि.30 ऑक्टोबर 2023

योजनेचा लाभ 5 टप्प्यात देण्यात येईल

- 1) मुलीचा जन्म झाल्यावर रु.5,000/-
 - 2) मुलगी पहिलीत गेल्यावर रु.6,000/-
 - 3) मुलगी सहावीत गेल्यावर रु.7,000/-
 - 4) मुलगी अकरावीत गेल्यावर रु.8,000/-
 - 5) मुलीला अठरा वर्ष पूर्ण झाल्यावर रु.75,000/-
- एकूण लाभ रु.1,01,000/-

1 एप्रिल 2023 रोजी व त्या नंतर जन्माला येणाऱ्या मुलींसाठी लेक लाडकी योजना

योजनेची उद्दीष्टे

मुलीच्या जन्मास प्रोत्साहन देऊन मुलीचा जन्मदर वाढवणे.

मुलीच्या शिक्षणास प्रोत्साहन देणे.

मुलीचा मृत्यूदर कमी करणे बालविवाह रोखणे.

शाळावाढी प्रमाण 0 (शून्य) चर आणण्यासाठी प्रोत्साहित करणे.

कुपोषण कमी करणे.

अटी व शर्ती

- कुटुंबाचे पिवळे व केशरी सिध्दांतिका अन्वेषक
- दिनांक 1 एप्रिल, 2023 रोजी व त्यानंतर जन्माला येणाऱ्या एक जवळचा वीर मुलीचा जन्म राहिल. लगेच, एक मुलगा व एक मुलगी जन्मल्यास मुलीचा लाभ राहिल.
- पहिल्या लवंगवास जि.पा.दफतरीसाठी व दुसऱ्या लवंगवास दुसऱ्या दफतरीसाठी अर्ज भरवणे गरजेची भाव/पितृत्व किंवा कुटुंब नियंत्रण प्रमाणपत्र सादर करणे अनिवार्य राहिल.
- सर्वोच्च, दुसऱ्या प्रयत्नासाठी वेळी मुली अन्वेषक जन्माला आल्यास एक मुलगी किंवा दोन्ही मुलींचा या योजनेचा लाभ अनुक्रमे राहिल. मात्र लवंगवास भाव / पितृत्व किंवा कुटुंब नियंत्रण अन्वेषक करणे अनिवार्य राहिल.
- दिनांक 1 एप्रिल 2023 पूर्वी एक मुलगी/मुलगा आहे व त्यानंतर जन्माला आलेल्या दुसऱ्या मुलीचा किंवा मुलगा मुलीचा (लवंगव) ही योजना अनुक्रमे राहिल. मात्र लवंगवास भाव / पितृत्व किंवा कुटुंब नियंत्रण अन्वेषक करणे अनिवार्य राहिल.
- लाभार्थीचे कुटुंब वगळून राहिलेले स्थित्यंतरी असणे अनिवार्य राहिल.
- लाभार्थी कुटुंबाचे वार्षिक उत्पन्न खालील 1 लाखा पेक्षा जास्त नसावे.

आवश्यक कागदपत्रे

- लाभार्थी जन्माचा दाखला
- कुटुंबप्रमुखांचा उत्पन्नाचा दाखला (वार्षिक उत्पन्न 1 लाखपेक्षा जास्त नसावे.) याबाबत तहसिलदार / सक्षम अधिकारी यांचा दाखला आवश्यक राहिल.
- लाभार्थीचे आधारकार्ड (प्रथम लाभालेखी ही अट सिध्दिल राहिल)

- पालकाचे आधारकार्ड
- लाभार्थी व माता यांचे संयुक्त बँक खात्याच्या पासबुकच्या पहिल्या पानांची छायांकित प्रत
- रेशनकार्ड (पिवळे अथवा केशरी रेशनकार्ड साक्षात्कृत प्रत)
- अंतिम लाभ करिता मुलीचा विवाह झालेला नसणे आवश्यक राहिल

अधिक माहिती करिता संपर्क

वाशिम जिल्ह्यातील सर्व एकात्मिक बालविकास सेवा योजना कार्यालय अंगणवाडी सेविका व पर्यवेक्षिका

लेक वाचवा, लेक वाढवा, लेक घडवा.

योजना क्र 07 : - प्रधानमंत्री मातृ वंदना योजना

योजनेची उद्दीष्टे : -

- माता व बालकांचे आरोग्य सुधारण्याच्या दृष्टीने गर्भवती महिला व स्तनदा मातेला सकस आहार घेण्यास प्रोत्साहित करून त्यांच्या आरोग्यात सुधारणा व्हावी.
- जन्माला येणाऱ्या नवजात बालकांचे आरोग्य सुधारावे आणि माता मुत्यू व बाल मुत्यू दरात घट होऊन तो नियंत्रणात रहावा.
- सदरचा लाभ हा जन्माच्या वेळी लिंग गुणोत्तर सुधारणे, स्त्री भ्रूणहत्येस अवरोध करणे आणि स्त्री जन्माचे स्वागत होण्यासाठी हितकारी ठरेल.
- लाभार्थ्यांकडून आरोग्य संस्थांच्या सुविधांचा लाभ घेण्याचे प्रमाण वाढून संस्थात्मक प्रसुतीचे प्रमाण वृद्धिंगत करणे.
- नवजान अर्भकाच्या जन्माबरोबरच जन्मनोंदणीचे प्रमाणात वाढ व्हावी.

योजनेतर्गत अनुज्ञेय लाभ व त्यांचे वितरण खालीलप्रमाणे राहिल :

प्रधानमंत्री मातृ वंदना योजनेतर्गत पात्र लाभार्थी महिलेने विहीत अटी, शर्ती आणि कागदपत्रांची पूर्तता केल्यानंतर तिला पहिल्या अपल्यासाठी रू.5000/- (अक्षरी रू.पाच हजार फक्त) ची रक्कम दोन हप्तांमध्ये तर दुसरे अपत्य मुलगी झाल्यास मुलीच्या जन्मानंतर एकाच टप्प्यात रू.6000/- (अक्षरी रू.सहा हजार फक्त) चा लाभ आधार सलग्न बँक खात्यात किंवा पोस्ट ऑफिस मधील खात्यात (DBT) द्वारे जमा केला जाईल.

❖ प्रधानमंत्री मातृ वंदना योजनेचा लाभ मिळण्यासाठी लाभार्थी खालीलपैकी किमान एका गटातील असणे आवश्यक (किमान एका ओळखपत्राच्या पुराव्याची प्रत जोडणे आवश्यक) आहे.

- I. ज्या महिलांचे निव्वळ कौटुंबिक उत्पन्ना प्रतिवर्ष रू. 8 लाख पेक्षा कमी आहे.
- II. अनुसूचित जाती आणि अनुसूचित जमातीच्या महिला.
- III. 40% व अधिक अपंगत्व असणाऱ्या (दिव्यांग जन)महिला.
- IV. बीपीएल शिद्यापत्रिकाधारक महिला.
- V. आयुष्यमान भारत अंतर्गत प्रधानमंत्री जन आरोग्य योजना (PMJAY) अंतर्गत महिला लाभार्थी
- VI. ई-श्रम कार्ड धारक महिला.
- VII. किसान सन्मान निधी अंतर्गत लाभार्थी महिला शेतकरी.
- VIII. मनरेगा जॉब कार्ड धारक महिला.
- IX. गर्भवती आणि स्तनपान करणाऱ्या अंगणवाडी सेविका (AWW)/अंगणवाडी मदतनीस (AWHs)/आशा कार्यकर्ती (ASHAs)

❖ वरील नमूद किमान एका कागदपत्रासोबत खालील कागदपत्रे व तपशील देणे आवश्यक आहे.

- १) लाभार्थी आधार कार्ड प्रत किंवा आधार नोंदणी (EID) कागदपत्र त्यासोबत विहित केलेले कागदपत्र.
- २) परिपूर्ण भरलेले माता आणि बाल संरक्षण कार्ड ज्यामध्ये शेवटच्या मासिक पाळीची तारीख, गरोदरपणाची नोंदणी तारीख, प्रसुतीपूर्व तपासणीच्या नोंदी असाव्यात.
- ३) लाभार्थीच्या स्वतःच्या बँक पासबुकची प्रत
- ४) बाळाचे जन्मनोंदणी प्रमाणपत्राची प्रत
- ५) माता आणि बाल संरक्षण कार्डवर बाळाच्या लसीकरणाच्या नोंदी असलेल्या पानाची प्रत.
- ६) गरोदरपणाची नोंदणी केलेला RCH पोर्टलमधील लाभार्थी नोंदणी क्रमांक.
- ७) लाभार्थीचा स्वतःचा किंवा कुटुंबातील सदस्यांचा मोबाईल क्रमांक.
- ८) वेळोवेळी विहित केलेले अन्य कागदपत्र.

❖ लाभार्थीकडे आधारकार्ड नसल्यास वरील विहित कागदपत्रांसोबत आधार नोंदणी (EID) कागदपत्रासोबत खालीलपैकी कोणत्याही एका ओळखपत्राच्या पुराव्याची प्रत जोडणे आवश्यक राहिल:

a. बँक किंवा पोस्ट ऑफिस फोटो पासबुक

b. मतदार ओळखपत्र

c. रेशन कार्ड

d. किसान फोटो पासबुक

e. पासपोर्ट

f. ड्रायव्हिंग लायसन्स

g. पॅन कार्ड

h. MGNREGS जॉब कार्ड

i. सरकारने किंवा सार्वजनिक क्षेत्रातील कोणत्याही उपक्रमाद्वारे जारी केलेले तिच्या पतीचे कर्मचारी फोटो ओळखपत्र.

j. राज्य सरकार किंवा केंद्रशासित प्रदेश प्रशासनाने जारी केलेले इतर कोणतेही फोटो ओळखपत्र.

k. अधिकृत लेटरहेडवर राजपत्रित अधिकाऱ्याने जारी केलेल्या छायाचित्रासह ओळखीचे प्रमाणपत्र.

l. प्राथमिक आरोग्य केंद्र (PHC) किंवा सरकारी रुग्णालयाद्वारे दिले गेलेले आरोग्य कार्ड; राज्य सरकार किंवा केंद्रशासित

प्रदेश प्रशासनाद्वारे निर्दिष्ट केलेले इतर कोणतेही दस्तऐवज आधारकार्डला पर्यायी कागदपत्र केवळ लाभार्थ्यांची

योजनेमध्ये नोंदणी करण्यासाठी असुन लाभार्थ्यांना EID च्या साहाय्याने आधार कार्ड प्राप्त करुन घेऊन संबंधित आरोग्य

केंद्रात सादर केल्यानंतरच लाभ रक्कम जमा होणार आहे.

टिप :- अधिक माहिती करीता संपर्क

वाशिम जिल्हातील सर्व एकात्मिक बालविकास सेवा योजना प्रकल्प कार्यालय, सर्व पर्यवेक्षिका, एकात्मिक बाल विकास सेवा योजना कार्यालय संबंधीत, आपले नजीकचे अंगणवाडी केंद्र (अंगणवाडी सेविका)

Thank You...